

RIP Current: ภัยทางทะเลที่ควรรู้ เพื่อการรอดชีวิต

นาวาตรีหญิง พัชรี ราษีกฤษ

เมื่อกล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ทะเล เป็นแหล่งท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ที่ได้รับความนิยม อีกทั้ง ประเทศไทยมีทะเลที่สวยงาม ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มาท่องเที่ยว แต่ในความสวยงามทางทะเล ยังมีอันตรายทางธรรมชาติซ่อนอยู่ โดยพบว่า อันตรายทางทะเลที่สามารถพบได้บ่อย คือ “การเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) หรือคลื่นทะเลดูด” นำมาซึ่งความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สิน และหากไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องดังกล่าว จะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงของการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

อธิบดีกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ในช่วงที่ ประเทศไทยเป็นช่วงฤดูฝน จังหวัดที่มีพื้นที่ติดทะเลจะเป็นช่วงหน้ามรสุม ซึ่งช่วงมรสุมนี้ จะอยู่ระหว่างเดือน มิ.ย.-ต.ค. ส่งผลให้ทะเลมีคลื่นลมแรง และให้ระวังการเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ คลื่นทะเลดูด หรือคลื่นดอกเห็ด (Rip Current) ซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้แทบทุกหาด

จากรายงานสถานการณ์ข่าว เมื่อวันที่ 30 ก.ค.66 เกิดเหตุ นักท่องเที่ยวเด็กชาย อายุ 9 ปี จมน้ำหายไปบนชายหาดแม่รำพึง ตรงข้ามหมู่บ้านเอนก ตำบลตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง และจากการสอบถามเหตุการณ์จากบิดาของผู้ประสบเหตุ และผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เล่าว่า ขณะที่ กำลังเล่นน้ำ ได้มีคลื่นสูงซัดเข้ามา แล้วพาร่างของเด็กชาย ลอยหายไปกับห่างไกล โดยไม่สามารถช่วยจับตัวได้ทัน จากรายงานข่าวดังกล่าว ถือเป็น 1 ในเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นจากกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) และหากติดตาม สถานการณ์ข่าว ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย จะพบว่า กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) เป็นปัญหา สำคัญ ที่เป็นเหตุทำให้มีการเสียชีวิตจากการจมน้ำตามชายหาด

RIP Currents หมายถึง

RIP Currents หรือที่เรียกว่า กระแสน้ำย้อนกลับ คลื่นย้อนกลับ หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า คลื่นทะเลดูด หรือ คลื่นดอกเห็ด เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่พบได้บริเวณชายฝั่งทะเล ลักษณะเป็นกระแสน้ำเชี่ยว ที่เกิดขึ้น ชั่วคราว และมีทิศทางไหลออกจากฝั่ง โดยเกิดจากการไหลมาบรรจบกันในแนวนอนของมวลน้ำจาก สองทิศทางที่มาสะสมในบริเวณชายหาด จากการกระทำของคลื่นที่เคลื่อนที่เข้ามากระทบฝั่ง โดยคลื่นย้อนกลับ อาจมีความเร็วได้มากกว่า 0.5 เมตรต่อวินาที ในบริเวณใกล้ฝั่ง และชะลอลงเมื่อออกห่างจากฝั่ง และมีความกว้าง ตามแนวชายหาดได้ตั้งแต่ 10 เมตร ถึงมากกว่า 50 เมตร เนื่องจาก กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) เป็น กระแสน้ำที่รุนแรง เกิดขึ้นตามชายหาด โดยเกิดจากการที่คลื่นทะเลซัดเข้าหาฝั่ง แล้วไหลออกสู่ทะเล แต่เมื่อเจอสิ่ง กีดขวาง เช่น โขดหิน หรือสันทราย ทำให้น้ำทะเลไหลรวมกันผ่านช่องแคบๆ ระหว่างสิ่งกีดขวางเหล่านั้น

กระแสน้ำ จึงพัดออกจากฝั่งด้วยความแรง จึงทำให้สามารถพัดพาบุคคลที่กำลังเล่นน้ำในบริเวณที่เกิดกระแสน้ำออกสู่ทะเลได้อย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตได้

กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) จะมีความแรงและความเร็ว มากกว่าที่บุคคลจะสามารถว่ายน้ำได้ “กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) สามารถดึงคนให้ออกห่างจากฝั่ง แต่จะไม่สามารถดึงคนลงสู่ใต้น้ำได้” แต่คนส่วนใหญ่ จะพยายามว่ายน้ำต้านกระแสน้ำเข้าหาฝั่ง จนกระทั่งหมดแรง และไม่สามารถลอยตัวต่อไปได้ ส่งผลให้เกิดการจมน้ำ

บริเวณที่สามารถพบกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. พื้นที่ ที่มีความแตกต่างในสีของน้ำที่เห็นได้ชัดเจน โดยทั่วไป เป็นบริเวณที่มีน้ำสีเข้มกว่าระหว่างส่วนอื่นๆ ของคลื่น
2. แนวโพง สำหรับทะเล หรือเศษซากต่างๆ ที่มีการเคลื่อนที่ออกจากชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง
3. บริเวณที่มีลักษณะการหยุดพักในรูปร่างแบบคลื่นที่ชัดเข้ามา
4. ชายหาด ที่มีลักษณะคลื่นแตกเป็นบริเวณกว้าง
5. ขาดัง หรือเสาของท่าเทียบเรือ และท่าเรือ
6. เชือกมัดเชาะขนาดใหญ่ตามแนวชายฝั่ง
7. ช่องหรือทางของบริเวณที่มีน้ำไหลเชี่ยว
8. ช่องลิกระหว่างสันทรายตื้น

ประเภทของกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

- แบบถาวร (permanent) กระแสน้ำจะอยู่ในตำแหน่งเดิมเป็นเดือน หรือเป็นปี เกิดในท้องทะเลที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือมีปัจจัยเอื้อ เช่น ร่องหิน ชายฝั่งปะการัง ท่อระบายน้ำ หรือสิ่งก่อสร้างถาวร เช่น ท่าเรือ กำแพงกันคลื่น
- แบบประจำที่ (fixed) กระแสน้ำจะอยู่ในตำแหน่งเดิมเป็นชั่วโมง หรือหลายเดือน ขึ้นอยู่กับสภาพท้องทะเลและการเคลื่อนย้ายของทราย มักเกิดจากช่องที่ท้องทะเล โดยมีทรายรองรับ
- แบบวาบ (flash) กระแสน้ำจะเกิดขึ้นชั่วคราวในที่ใดก็ได้ เกิดจากเซิร์ฟขนาดใหญ่ก่อตัวในห้วงเวลาอันสั้น ทำให้มวลน้ำไหลกลับทะเล เกิดโดยไม่มีสัญญาณเตือน และเกิดค่อนข้างสั้น
- แบบท่องเที่ยว (traveling) กระแสน้ำจะเดินทางไปตามความยาวของหาด แล้วค่อยๆ อ่อนกำลังไป เกิดจากคลื่นชายฝั่งที่มีกำลังแรง

ปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยง ในการเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. สภาพและลักษณะของคลื่น โดยจะสังเกตเห็นเป็นคลื่นพุ่งออกจากชายฝั่ง ในลักษณะคล้ายดอกเห็ด หรือมีลักษณะเป็นรูปขามขนาดใหญ่ โดยคลื่น จะชัดไม่ปะติดปะต่อกัน มีลักษณะเป็นร่อง และแนวคลื่นขาดหา

2. ระดับน้ำทะเลที่มีการขึ้นลง โดยพบว่า ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) ได้มากกว่าระดับน้ำทะเลที่ลดต่ำ
3. คุณสมบัติทางธรณีวิทยาตามธรรมชาติ หรือสิ่งกีดขวางทางธรรมชาติ เช่น ตะกอนทราย ปะการัง โขดหิน เป็นต้น โดยตะกอนทรายอาจเกิดจากช่วงที่มีพายุรุนแรง ทำให้มีลมพัดตะกอนทรายต่าง ๆ ไหลย้อนลงไปรวมกันอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล และเกิดเป็นสันทรายใต้ท้องน้ำ ซึ่งกีดขวางการไหลกลับสู่ทะเลของกระแสน้ำ ทำให้กระแสน้ำถูกบีบให้ต้องไหลกลับสู่ทะเลด้วยช่องทางแคบๆ ที่อยู่ระหว่างสันทราย กระแสน้ำจึงไหลอย่างรวดเร็วและรุนแรง
4. สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นนอกมาจากทะเล เช่น สะพาน ท่าเรือ เป็นต้น จะทำให้กระแสน้ำไหลกลับสู่ทะเลไม่สะดวก จึงส่งผลให้กระแสน้ำไหลอย่างรวดเร็วและรุนแรง
5. ความสามารถ และประสบการณ์ในการว่ายน้ำของแต่ละบุคคล เช่น บุคคลที่มีความสามารถ หรือมีทักษะในการว่ายน้ำที่ดี จะสามารถช่วยชีวิตตนเอง เพื่อเอาตัวรอดเมื่อประสบเหตุฉุกเฉินทางน้ำ ได้ดีกว่าบุคคลที่ว่ายน้ำไม่ดี หรือว่ายน้ำไม่เป็น

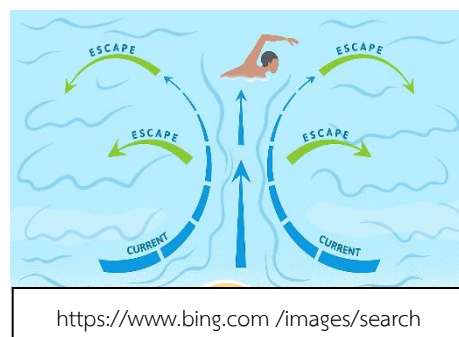
วิธีสังเกต การเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. สังเกตได้จากคลื่นหมุนวน หรือร่องน้ำบริเวณชายหาด มีลักษณะเป็นรูปเห็ดขนาดใหญ่ โดยมีบริเวณลำต้นยื่นออกจากชายฝั่ง ส่วนบริเวณส่วนหัวเห็ดยื่นออกไปในทะเลลึก
2. สังเกตจากสีของน้ำทะเลที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เนื่องจาก RIP Current เป็นกระแสน้ำที่พัดเอาตะกอนออกนอกชายฝั่ง ดังนั้น กระแสน้ำบริเวณนี้จะมีลักษณะขุ่นกว่าปกติ
3. สังเกตจากการเคลื่อนที่ของตะกอน เศษขยะ สาหร่าย หรือฟองคลื่นที่มีการเคลื่อนที่ไหลย้อนเส้นทางของคลื่น
4. สังเกตจากบริเวณที่มีคลื่นขัดไม่ปะติดปะต่อกัน มีลักษณะเป็นร่อง และแนวคลื่นขาดหาย

ข้อปฏิบัติเมื่อตนเอง ประสบเหตุติดอยู่ในกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

เนื่องจากคลื่นย้อนกลับ จะก่อดำเนินบริเวณใกล้ชายหาด และชะลอลงเมื่อออกห่างจากฝั่ง ดังนั้น ผู้ที่ติดอยู่ในกระแสน้ำดังกล่าว ปฏิบัติดังนี้

1. ควบคุมและตั้งสติให้ดี อย่าตื่นตระหนกตกใจ
2. พยายามหาวิธี เพื่อเอาตัวรอดจากกระแสน้ำย้อนกลับ
3. ออมแรง และพยายามลอยตัวไปตามกระแสน้ำ

4. เมื่อถูกกระแสน้ำพัดออกห่างจากฝั่ง และเมื่อกระแสน้ำเริ่มอ่อนกำลังลง ให้วย่น้ำขนานชายฝั่ง จนกว่าจะพ้นจากแนวกระแสน้ำย้อนกลับ เมื่อพ้นจากแนวกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) คลื่นจากบริเวณรอบๆ จะพัดเข้าหาฝั่ง จึงค่อยๆ ว่ายน้ำกลับเข้าหาฝั่ง
5. กรณีที่ตนเองอยู่ใกล้กับสถานที่ หรือบริเวณที่มีการควบคุมดูแล ใกล้เจ้าหน้าที่ชีวิพิทักษ์ (Lifeguard) ควรพยายามขอความช่วยเหลือ
6. ประเมินสถานการณ์เป็นระยะ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า แนวทางที่ตนเองตัดสินใจเลือกใช้ในการแก้ไขปัญหา ได้ผลหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผล ต้องเปลี่ยนหรือหาแนวทางใหม่ จนกว่าตนเองได้รับความปลอดภัย

ข้อห้ามเมื่อตนเอง ประสบเหตุติดอยู่ในกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

*** อย่าพยายามว่ายน้ำทวน กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) เพื่อกลับเข้าหาฝั่งโดยตรง เพราะจะทำให้หมดแรง และจมน้ำเสียชีวิต

การป้องกันตนเอง จากกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. ค้นหาข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับเรื่อง กระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current) เพื่อที่จะให้สามารถสังเกตลักษณะการเกิดกระแสน้ำย้อนกลับ และหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้
2. เรียนรู้ทักษะในการที่จะว่ายน้ำที่ถูกต้อง และฝึกฝนทักษะในการว่ายน้ำจนเกิดความชำนาญ
3. เข้าร่วมการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางน้ำ เพื่อให้มีความรู้ และพร้อมรับมือกับเหตุฉุกเฉินทางน้ำ
4. ปฏิบัติตามมาตรการ หรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ เพื่อช่วยให้ตนเองได้รับปลอดภัย
5. ว่ายน้ำ หรือลงเล่นน้ำเฉพาะในบริเวณหรือพื้นที่ ที่กำหนดไว้สำหรับการว่ายน้ำ
6. ว่ายน้ำ หรือลงเล่นน้ำเฉพาะในบริเวณหรือพื้นที่ ที่มีการดูแลโดยเจ้าหน้าที่ชีวิพิทักษ์ (Lifeguard)
7. พยายามไม่ว่ายน้ำ หรือลงเล่นน้ำตามลำพัง
8. กรณีที่ตนเอง ว่ายน้ำไม่เก่ง อย่าไปเล่นน้ำบริเวณที่มีระดับน้ำลึก
9. ไม่ดำน้ำลงไปใต้น้ำ
10. ห้ามลงเล่นน้ำในบริเวณที่มีธงแดง

การสังเกตสี "ธง" สัญลักษณ์เตือน ก่อนลงเล่นน้ำทะเล

- ธงแดง 2 ผืน หมายถึง มีความอันตรายมาก ห้ามลงเล่นน้ำเด็ดขาด
- ธงแดง 1 ผืน หมายถึง อันตราย ห้ามลงเล่นน้ำ
- ธงเหลือง หมายถึง ให้เล่นน้ำด้วยความระมัดระวัง
- ธงเหลือง-แดง หมายถึง บริเวณนี้มีเจ้าหน้าที่ชีวิพิทักษ์ (Lifeguard) สามารถเล่นน้ำได้

<https://www.bing.com /images/search>

กรณีที่พบเห็น คนประสบเหตุติดอยู่ในกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ชีวิพิทักษ์ (Lifeguard)
2. โยนสิ่งของที่สามารถช่วยหรือพยุงคน ให้สามารถลอยอยู่ในน้ำได้ เช่น เสื้อชูชีพ
3. พูดคุยกับบุคคลที่กำลังตกอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว และบอกวิธีในการเอาชีวิตรอด
4. อย่าลงไปในน้ำ เพื่อพยายามช่วยเหลือคนที่กำลังประสบเหตุ ยกเว้นว่า ผู้ให้การช่วยเหลือจะได้รับการอบรมและฝึกฝนในเรื่องของการช่วยชีวิตผู้ประสบเหตุทางน้ำมาเป็นอย่างดี เนื่องจาก มีหลายคนที่เสียชีวิตจากการพยายามช่วยเหลือคนที่ประสบเหตุการณดังกล่าว

การปฐมพยาบาลคนที่จมน้ำ จากการประสบเหตุติดอยู่ในกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current)

1. โทรศัพท์แจ้งทีมแพทย์กู้ชีพที่หมายเลข 1669 หรือหน่วยพยาบาลใกล้เคียงโดยเร็วที่สุด
2. จับคนจมน้ำนอนบนพื้นราบ แหง และแข็ง พร้อมตรวจดูว่าคนจมน้ำรู้สึกตัวหรือไม่
 - 2.1 กรณีรู้สึกตัว ให้เช็ดตัวให้แห้ง ห่มผ้าเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย และนำส่งโรงพยาบาล
 - 2.2 ไม่รู้สึกตัวให้ช่วยหายใจโดยการเป่าปาก 2 ครั้ง และกดหน้าอก 30 ครั้ง โดยกดให้ยุบประมาณ 1 ใน 3 ของความหนาของหน้าอก ความเร็วอย่างน้อย 100 ครั้งต่อนาที ทำสลับกันไปจนกว่าคนจมน้ำจะรู้สึกตัวและหายใจได้เอง หรือจนกว่ารถทีมแพทย์กู้ชีพจะมาถึง และนำส่งโรงพยาบาลทันที
3. กรณีที่ผู้ประสบเหตุจมน้ำเป็นเด็ก ให้ใช้วิธีการเป่าปากและนวดหัวใจเช่นกัน โดยห้ามจับเด็กที่จมน้ำ อุ้มพาดบ่าเด็ดขาด

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2566). *กรมควบคุมโรค เตือนนักท่องเที่ยวช่วงมรสุมไม่ควรลงเล่นน้ำทะเล อาจเสี่ยงจมน้ำได้ ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566. จาก [https:// www.gcc.go.th](https://www.gcc.go.th).

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2566). *RIP Current และการเอาชีวิตรอด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566. จาก [https:// www.ddc.moph.go.th](https://www.ddc.moph.go.th).

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2565). *คลื่นย้อนกลับ Rip Currents*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566. จาก [https:// www.km.dmcr.go.th](https://www.km.dmcr.go.th).

ทรู ป्लูกปัญญา. (2562). *คลื่นทะเลดูด (RIP Current) มหันตภัยร้าย รู้ไว้ก่อนลงทะเล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566. จาก [https:// www.trueplookpanya.com](https://www.trueplookpanya.com)

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2557). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติการฉุกเฉินทางน้ำและทะเล Maritime and Aquatic Life Support Guidelines Manual*. นนทบุรี: บริษัท อัลติเมท พรินต์ติ้ง จำกัด.

สยามไทยรัฐ. (2566). *ทะเลแม่รำพึงคลื่นลมแรงกลืนร่าง ด.ช.วัย 9 ขวบเชื่อเกิดจากร่องน้ำดูดเพราะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566. จาก [https:// www.siamrath.co.th](https://www.siamrath.co.th)

American Red Cross. (2014). *Rip Current Safety*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2566. จาก https://www.redcross.org/content/dam/redcross/uncategorized/2/2313_rip_current_safety_final.pdf.

INTERNATIONAL LIFE SAVING FEDERATION. (2016). *RIP CURRENT SAFETY ADVICE*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2566. จาก <https://www.ilsf.org/wp-content/uploads/2019/01/LPS-18-2016-Rip-Currents-Safety-Advice.pdf>.

รูปกระแสน้ำย้อนกลับ (Rip Current). สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก [https://www.bing.com /images/search](https://www.bing.com/images/search)

รูปการจมน้ำในเด็ก. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.bing.com /images/search>

รูปแนวโฟม ทำเทียบเรือ. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.bing.com /images/search>

รูปธง" สัญลักษณ์เตือน ก่อนลงเล่นน้ำทะเล. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.bing.com /images/search>

รูปการช่วยชีวิตทางน้ำ. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก [https:// www.navy.mi.th](https://www.navy.mi.th)

รูปการช่วยชีวิตทางน้ำ. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2566. จาก [https:// www.navy.mi.th](https://www.navy.mi.th)